

”Adepții Separatismului” au avut un volum echilibrat de mediatizare de 15,3% și, respectiv, 14,1%. ”Uniunea Europeană” a avut o pondere de 8.9% de reflectare în cadrul buletinelor de știri difuzate în perioada de raport, iar ”Statele Unite ale Americii” – 9,3%.

În relatarea subiectelor în cadrul buletinelor informative și al emisiunilor informativ-analitice transmise din Federația Rusă se utilizează etichetări pentru a discredita și a prezenta într-o conotație negativă una dintre părțile conflictului (Guvernul Ucrainei), manipulează prin text și imagini, dezinformează opinia publică cu privire la evenimentele din Ucraina prin tertipuri de montaj și de comentariu în scopul susținerii informaționale a forțelor separatiste, promovează și intensifică zvonuri neconfirmate, face uz de cuvinte defăimătoare și ofensatoare la adresa forțelor armate ucrainene, propagă ura față de valorile europene și euroatlantice, promovează și intensifică zvonuri neconfirmate.

Astfel, în cadrul dezbaterilor pe marginea raportului, membrii CCA au menționat că radiodifuzorii poartă responsabilitate editorială pentru alcătuirea serviciilor de programe destinate recepționării de către public, iar posturile TV care au comis derogări de la prevederile Codului audiovizualului la comunicarea audiovizuală cu conținut informativ-analitic au fost sancționate. Așadar, posturilor ”Prime”, „TV 7” și „RTR Moldova” le-a fost aplicată amendă maximă, iar „Ren Moldova” – suspendarea publicității pentru 72 de ore.

4. În cadrul ședinței publice din 4 martie 2015, prin **Decizia nr. 4/19** (pct. 1), Consiliul Coordonator al Audiovizualului a decis efectuarea unei monitorizări tematice a emisiunilor informativ-analitice, cu excepția emisiunilor autohtone, ale posturilor de televiziune „Prime”, „TV 7”, „RTR Moldova”, „Ren Moldova” și „Rossia 24” la capitolul respectării legislației audiovizuale naționale a Republicii Moldova, pe parcursul a 7 zile fiecare.

Rezultatele monitorizărilor efectuate au atestat că majoritatea subiectelor difuzate de aceste posturi de televiziune au fost consacrate conflictului ucrainean și au fost realizate într-o tonalitate moderat agresivă. Subiectele difuzate de acestea s-au axat, în general, pe denigrarea autorităților ucrainene, acreditarea ideii că Uniunea Europeană și SUA sînt interesate în escaladarea conflictului, iar Rusia este prezentată ca unica parte promotoare a păcii. O deosebită intensitate și agresivitate, dar și o durată mai mare, aceste mesaje le au în emisiunile informativ-analitice de format documentar. Prin aceste mesaje se promovează consecvent și continuu un discurs care incită la ură (art. 2, Legea nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare). În reportajele difuzate în perioada de raport, părții ucrainene i se construiește imaginea de dușman, agresor, criminal, războinic, responsabil de dezastre și de omorul oamenilor pașnici, iar violențele și acțiunile militare ale separatiștilor sînt prezentate că au scopuri pașnice.

COMBATEREA DISCURSULUI DE URĂ ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Vicol Dragoș,

Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport, Chișinău, Republica Moldova

Abstract. *By means of messages consistently and continuously is promoted hate speech, which incites the spirits and worsens the climate of understand and interethnic harmony (Law no 64 from 23.04.2010 regarding the freedom of expression). In broadcasted reports the image of the enemy, aggression, killer, warrior, responsible for disasters and killing the peaceful people is formed and the violence*

and military actions are presented as being peaceful. The manipulation of public opinion is done not only in news bulletins, but also in different programmes.

Keywords: *hate speech, interethnic harmony, manipulation of public opinion, news bulletin, labeling, discredit, disinformation, European values.*

Scopul lucrării vizează atenționarea, sensibilizarea opiniei publice și a mediului universitar și academic privind combaterea discursului de ură în Republica Moldova. În speță, este investigat și elucidat aspectul acestui flagel în cadrul serviciilor de programe audiovizuale.

Metodele aplicate țin de analiza comparatistă, hermeneutică și disociativă, aplicată cercetării temei în discuție. S-au operat multiple tehnici și metode empirice și paradigmatic de instrumentare a fenomenului discursului de ură în țara noastră, oferindu-se tacit și unele sugestii, propuneri și doleanțe de asanare a mediului audiovizual la acest capitol deosebit de sensibil pentru societatea noastră aflată în tranziție.

În cadrul ședințelor publice, membrii Consiliului Coordonator al Audiovizualului au constatat frecvent că prin difuzarea buletinelor informative și a emisiunilor informativ-analitice transmise/retransmise din Federația Rusă de către posturile de televiziune „Prime”, „TV 7”, „Ren Moldova”, „RTR Moldova” și „Rossia 24” are loc intoxicarea spațiului mediatic public național. Astfel, manipularea opiniei publice se efectuează prin mesaje propagandistice și manipulatorii, prin modul de formulare și comentare a evenimentelor, prin difuzarea unor mesaje de ură și dezbinare interetnică. Nu în ultimul rând, posturile din Federația Rusă, pentru a da greutate știrilor, recurg la tertipuri de montaj, limbaj agresiv și etichetări.

1. Subiectele difuzate de postul de televiziune „Prime” s-au axat, în general, pe denigrarea autorităților ucrainene, avînd ca reper nerespectarea armistițiului de la Minsk, iar Rusia este prezentată ca unica parte cointereseată de a respecta acest armistițiu.

În materialele difuzate, autoritățile ucrainene sînt denigrate, prin aducerea unor serii de acuzații:

- faptul că nu respectă armistițiul de la Minsk și că în unele zone continuă acțiunile militare;
- că sînt responsabile de distrugerile din regiunile de est, de moartea localnicilor, de lipsa asigurării acestor regiuni cu energie, alimente, medicamente, locuri de muncă etc.;
- sînt acuzate de indiferență față de necazurile și tragediile localnicilor din est și că împiedică deplasarea ajutoarelor umanitare și acordarea ajutorului militar;
- că tolerează și stimulează criminalitatea și susțin forțele radicale, extremiste de dreapta;
- că au o armată incapabilă și nepregătită, că sînt slabi, dar că au intenții de război, că sînt agresori și că ar continua acțiuni de distrugere a populației;
- că armata continuă să se înarmeze și oricînd există pericolul de declanșare a unor noi operațiuni militare.

Prin aceste mesaje se promovează consecvent și continuu un discurs care incită la ură (art. 2, Legea nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare).

De cealaltă parte, Rusia și forțele separatiste ale autoproclamatelor regiuni sînt prezentate în perspectivă pozitivă:

- sînt singurele interesate de pace și respectarea armistițiului;
- sînt preocupate de restabilirea vieții pașnice în regiune și poartă de grijă populației, îi

ajută să-și restabilească gospodăriile;

- aduc ajutoare umanitare;
- se ocupă de dezamorsarea minelor și de păstrarea păcii;
- înarmarea și pregătirile de luptă sînt justificate prin dreptul și datoria de a-și apăra patria și pămîntul;
- sînt prezentate în lumină pozitivă capacitățile lor militare.

În reportajele difuzate în perioada de raport, poporul ucrainean i se construiește imaginea de dușman, agresor, criminal, războinic, responsabil de dezastre și de omorul oamenilor pașnici, justificînd violențele și acțiunile militare ale separatiștilor, în felul acesta este diseminat discursul care incită la ură față de ucraineni (art. 2, Legea nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare).

2. În perioada monitorizată, reflectarea subiectelor ce vizează situația din Ucraina se caracterizează printr-un evident partizanat în favoarea forțelor separatiste. Postul de televiziune rusesc ”HTB”, retransmis de postul de televiziune „TV 7”, a reflectat conflictul ucrainean practic doar dintr-o singură perspectivă.

În cadrul știrilor s-a pus accent pe denigrarea autorităților ucrainene, avînd la bază tematica ”armistițiului de la Minsk”, astfel, punîndu-se în evidență, în mod agresiv, încălcarea flagrantă a prevederilor armistițiului de către conducerea de la Kiev.

Mesajele propagate în cadrul buletinului insistă asupra faptului că:

- Ucrainenii încalcă constant armistițiul și sînt gata să deschidă focul asupra cartierelor cu oameni pașnici, iar forțele autoproclamatelor republici depun eforturi să mențină armistițiul și pacea;
- Armata ucraineană continuă să atace, iar forțele autoproclamatelor republici dezamorsează mine și scot cadavre din aeroportul Donețk;
- Judecătorii și procurorii ucraineni se opun eliberării prizonierilor, printre care sînt și oameni pașnici, iar ”*ополченцы*” sînt gata să facă schimb necondiționat de prizonieri;
- Armata ucraineană se pregătește de război, în timp ce oficialii autoproclamatelor republici își doresc respectarea Constituției și restabilirea legalității.

Prin aceste mesaje se promovează consecvent și continuu un discurs care incită la ură (art. 2, Legea nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare). În reportajele difuzate în perioada de raport, părții ucrainene i se construiește imaginea de dușman, agresor, criminal, războinic, responsabil de dezastre și de omorul oamenilor pașnici, iar violențele și acțiunile militare ale separatiștilor sînt prezentate că au scopuri pașnice.

3. Subiectele difuzate de postul de televiziune ”RTR Moldova” s-au axat pe multiple acuzații aduse părții ucrainene de nerespectare a angajamentelor conținute în Acordul convenit de la Minsk, semnat la 12 februarie 2015 între Kiev și separatiștii proruși, iar singura parte cointereseată de a respecta acest armistițiu este Rusia.

În buletinele de știri sînt propagate următoarele mesaje:

- Ucrainenii se înarmează și se pregătesc de un nou război, numai reprezentanții autoproclamatelor republici depun eforturi pentru a menține pacea;
- Soldații ucraineni și armata ucraineană este responsabilă de distrugerile din zonele de est și de moartea oamenilor;
- Relatările despre potențialul armatei ucrainene conțin comentarii ironice și disprețuitoare, iar informațiile despre militarii din regiunile separatiste și din Crimeea conțin calificative elogioase și eroice;

- Kievul este acuzat de persecutarea minorităților naționale, în special în Crimeea, iar Federația Rusă este prezentată drept singurul promotor și salvator al drepturilor omului;
- Declarațiile izolate și private cu caracter xenofob ale unor reprezentanți ai curentelor radicale sau ale unor persoane izolate sînt prezentate și extrapolate asupra tuturor ucrainenilor și asupra poziției oficiale a Kievului, pe cînd Rusia este reprezentată frecvent prin discursuri lungi și ample luări de cuvînt ale președintelui Putin, ale ministrului de Externe și ale altor oficiali;
- Civili, „populația pașnică” se teme de soldații ucraineni și are toată încrederea și speranța în forțele militare ale noilor republici populare;
- Cauza sărăciei și a degradării economice este implicarea europenilor în afacerile interne ale Ucrainei, iar poziția Rusiei este prezentată drept singura salvare și soluție pentru restabilirea economică;
- Mass-media din Ucraina și Occident dezinformează, iar mass-media din Rusia promovează adevărul și vorbesc despre atrocitățile săvîrșite de conducerea Ucrainei.

Prin aceste mesaje se promovează consecvent și continuu un discurs care incită la ură (art. 2, Legea nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare). În reportajele difuzate în perioada de raport, părții ucrainene i se construiește imaginea de dușman, agresor, criminal, războinic, responsabil de dezastre și de omorul oamenilor pașnici, iar violențele și acțiunile militare ale separatiștilor sînt prezentate că au scopuri pașnice.

Manipularea opiniei publice se efectuează nu doar în buletinele informative, ci și în cadrul emisiunilor: „Специальный Корреспондент” (difuzată la data de 12 martie 2015, ora 00:23:53, durata: 1 oră 32 min. 25 sec.), „Вечер с Владимиром Соловьевым” (data de difuzare: 13.03.2015, ora: 00:41:02, durata: 02:21:55).

În urma autosesizării Consiliului Coordonator al Audiovizualului și în temeiul prevederilor art. 37 alin. (3) lit. a) din Codul audiovizualului, Direcția monitorizare TV din cadrul Consiliului Coordonator al Audiovizualului a efectuat monitorizarea programului documentar „Крым. Путь на Родину” („Crimeea. Drumul spre Patrie”), difuzat de postul „RTR Moldova”.

Rezultatele monitorizării au atestat că autorii filmului documentar „Крым. Путь на Родину” („Crimeea. Drumul spre Patrie”), difuzat de postul „RTR Moldova” la data de 15 martie curent, ora 20:56:30, cu durata de 2 ore 24 minute și 42 secunde, pretind că acesta reprezintă o relatare cronologică de reconstituire a evenimentelor din anul 2014, la care au participat mai mulți actori politici: „Фильм о событиях 2014 года. В реконструкции хроникальных сцен снимались реальные участники происходящего”. Filmul documentar „Крым. Путь на Родину” („Crimeea. Drumul spre Patrie”) se încadrează în categoria emisiuni/programe informativ-analitice întrucît abordează un subiect de actualitate, de impact și de importanță majoră pentru populația din regiune.

Filmul este bazat pe un interviu amplu al președintelui Federației Ruse, Vladimir Putin, cu inserții video, care conțin:

- imagini de arhivă filmate în timpul evenimentelor care au avut loc în Ucraina în perioada februarie 2014 – martie 2015;
- imagini de ficțiune cu pretenția de reconstituire documentară a unor evenimente (autorii filmului afirmă că la filmări au participat protagoniștii evenimentelor reale);
- interviuri recente cu localnici din Crimeea;
- interviuri cu funcționari și oficiali din Crimeea (primarul orașului, guvernatorul

regiunii, procurorul).

Prin conținutul său, filmul documentar ”Крым. Путь на Родину” reprezintă un instrument propagandistic de amploare, de manipulare a opiniei publice. Structura filmului este bazată pe reconstituirea unor evenimente prin intermediul tertipurilor de montaj, comentariilor și formulărilor, etichetărilor agresive și antistatale îndreptate împotriva Ucrainei. Astfel, filmul în cauză reprezintă un atentat direct la integritatea statului ucrainean. Iar pe fondul tabloului absolut negativ și denigrator pe care este prezentată Ucraina, Rusia este conturată ca un vector glorios și pacifcător, și ca o forță militară de temut.

4. În perioada de raport 09-15.03.2015, subiectele consacrate conflictului ucrainean au fost realizate și difuzate într-o tonalitate moderat agresivă. Subiectele difuzate de postul de televiziune ”**Ren Moldova**” s-au axat, în general, pe denigrarea autorităților ucrainene, acreditarea ideii că Uniunea Europeană și SUA sînt interesate în escaladarea conflictului, iar Rusia este prezentată ca unica parte promotoare a păcii. O deosebită intensitate și agresivitate, dar și o durată mai mare, aceste mesaje le au în emisiunile informativ-analitice de format documentar. Prin aceste mesaje se promovează consecvent și continuu un discurs care incită la ură (art. 2, Legea nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare). În reportaje difuzate în perioada de raport, părții ucrainene i se construiește imaginea de dușman, agresor, criminal, războinic, responsabil de dezastre și de omorul oamenilor pașnici, iar violențele și acțiunile militare ale separatiștilor sînt prezentate că au scopuri pașnice.

5. În perioada de raport, analiza calitativă a serviciilor de programe „**Rossia 24**” din 09-15 aprilie 2015 a fost făcută în baza emisiei orelor prime-time serale.

Materialele s-au axat pe subiecte ce vizează situația din Ucraina, realizate tendențios și unilateral, constituind propagandă atît prin modul de prezentare a materialelor, cît și a volumului acestora, prin difuzarea lor, 24 din 24 de ore, are loc manipularea opiniei publice din Republica Moldova și susținerea informațională a forțelor separatiste. Concomitent, sînt denaturate pozițiile SUA și Uniunea Europeană față de conflictul din Ucraina.

În buletinele de știri sînt propagate următoarele mesaje:

- Ucrainenii se înarmează și se pregătesc de un nou război, numai reprezentanții autoproclamatelor republici depun eforturi pentru a menține pacea;
- Soldații ucraineni și armata ucraineană este responsabilă de distrugerile din zonele de est și de moartea oamenilor;
- Relatările despre potențialul armatei ucrainene conțin comentarii ironice și disprețuitoare, iar informațiile despre militarii din regiunile separatiste și din Crimeea conțin calificative elogioase și eroice;
- Kievul este acuzat de persecutarea minorităților naționale, în special în Crimeea, iar Federația Rusă este prezentată drept singurul promotor și salvator al drepturilor omului;
- Declarațiile izolate și private cu caracter xenofob ale unor reprezentanți ai curentelor radicale sau ale unor persoane izolate sînt prezentate și extrapolate asupra tuturor ucrainenilor și asupra poziției oficiale a Kievului, pe cînd Rusia este reprezentată frecvent prin discursuri lungi și ample luări de cuvînt ale președintelui Putin, ale ministrului de Externe și ale altor oficiali;
- Civillii, „populația pașnică” se teme de soldații ucraineni și are toată încrederea și speranța în forțele militare ale noilor republici populare;
- Cauza sărăciei și a degradării economice este implicarea europenilor în afacerile interne ale Ucrainei, iar poziția Rusiei este prezentată drept singura salvare și soluție pentru

restabilirea economică;

- Mass-media din Ucraina și Occident dezinformează, iar mass-media din Rusia promovează adevărul și vorbesc despre atrocitățile săvârșite de conducerea Ucrainei.

Prin aceste mesaje se promovează consecvent și continuu un discurs care incită la ură (art. 2, Legea nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare). În reportajele difuzate în perioada de raport, părții ucrainene i se construiește imaginea de dușman, agresor, criminal, războinic, responsabil de dezastre și de omorul oamenilor pașnici, iar violențele și acțiunile militare ale separatiștilor sînt prezentate că au scopuri pașnice.

Manipularea opiniei publice se efectuează nu doar în buletinele informative, ci și în cadrul altor emisiuni. Astfel, la 9 martie 2015, în temeiul prevederilor art. 37 alin. (3) lit. a) din Codul audiovizualului, Consiliul Coordonator al Audiovizualului s-a autosesizat referitor la difuzarea de către postul de televiziune ”Rossia 24” a reportajului ”Меж двух огней” (”Între două focuri”), difuzat în cadrul emisiunii ”Вести недели”.

Rezultatele monitorizării au atestat că ediția de știri „Вести недели”, difuzată la 8 martie curent de postul TV moscovit ”Rossia 24”, a conținut un subiect cu titlul „Меж двух огней” (durata: 06 min. 10 sec.), care a avut drept subiect informațional decizia autorităților de la Kiev de a săpa un șanț de apărare menit să separe teritoriul Ucrainei de cel al Transnistriei vecine, pe de o parte, iar pe de altă parte, se propagă ideea potrivit căreia Chișinăul ține cursul ”sinucigaș” spre Europa.

În cadrul reportajului, imaginile cu zona neutră a hotarului dintre Ucraina și regiunea transnistreană sînt comentate tendențios de către reporter: *”С наблюдательной вышки обзор лучше, мешки с песком по углам – это снайперские пары, сбоку дымит полевая кухня, в палатках ежедневно от пятидесяти до ста бойцов. Киев усилил погранзаставы Нацгвардией для поднятия боевого духа в приграничных районах Одесской области. Говорят, даже ездят микроавтобусы с громкоговорителями, и запугивают местных Приднестровскими танками”*.

Pe parcursul subiectului se afirmă că Transnistria, fiind de mai mulți ani blocată economic de Moldova, acum a primit o puternică lovitură și din partea statului ucrainean, drept sursă sînt prezentate declarațiile Ninei Ștanski, ministrul afacerilor externe al nerecunoscutei republici transnistrene, potrivit căreia Moldova și Ucraina și-au pus scopul să aducă Transnistria la un colaps economic: *”Есть, конечно, большая угроза социально-экономического коллапса. Позволю себе смело предположить, что, собственно, это и есть сама цель тех, кто в Молдове и Украине координируют эту политику. Да, задача сделать нас бедными, и, как это сейчас называется, договороспособными”*.

În același reportaj, jurnalistul califică moldovenii drept agresori și îi acuză că s-au înarmat pentru a atenta la drepturile fundamentale ale populației din regiunea transnistreană, iar o problemă de factură istorică (cea a grafiei limbii moldovenești-române) este utilizată și prezentată de reporter, denaturînd faptele și constatările științei („Тотальная румынизация Кишинёва... искажила язык румынской грамматикой”), în formula ideologică de sorginte istorico-stalinistă, pentru a victimiza populația din zonă. În acest context, sînt difuzate secvențe realizate la grădinița de copii „Buburuza”, unde copiilor moldoveni li se citesc cărți în grafie chirilică: *„Книжек для детей, с аутентичной кириллицей, в Молдове уже не найти. Тотальная румынизация Кишинёва ведь не ограничилась переходом на латиницу, но и искажила язык румынской грамматикой. А Тирасполь всегда считал себя трехязычным. Русский, молдавский и украинский равноправны и государственны, за*

это и сражались, отстаивая право написать в Конституции: „Молдавская Приднестровская Республика – суверенное независимое государство” когда Молдавия решила оружием доказать, что приднестровцы такого права не имеют”. De asemenea, sînt difuzate, din arhivă, secvențe din timpul războiului din Transnistria din 1992, însoțite de comentariile reporterului: *”За несколько месяцев боёв здесь официально погибли больше тысячи человек. Дальнейшее кровопролитие удалось остановить только благодаря российским военным. Российские миротворцы и сегодня обеспечивают здесь безопасность, словно живой щит разделяя молдавских и приднестровских силовиков”* (discurs care incită la ură – art. 2, Legea nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare).

Astfel, prin: 1) promovarea ideologiei limbii ”moldovenești”, care ar fi persecutată și făcînd din limba română o sperietoare; 2) etichetarea Moldovei drept agresor, care nu respectă drepturile omului; 3) prezentarea militarilor ruși drept singura forță purtătoare de pace, este diseminat discursul de ură la adresa moldovenilor și este susținută escaladarea conflictului transnistrean.

Pornind de la cele expuse, se atestă că reportajul ”Меж двух огней” (”Între două focuri”), difuzat de postul de televiziune ”Rossia 24”, are un caracter propagandistic, prin care este denigrată imaginea Republicii Moldova și a Ucrainei, prezentîndu-le drept state ostile și războinice. Pe de o parte, Republica Moldova ține cursul ”sinucigaș” spre Europa, iar pe de altă parte, Ucraina își întărește forțele la hotar cu Transnistria, folosind mijloace de autoapărare precum ”săparea unui șanț”. De aceea, intervenția armatei ruse în conflictul armat de la Nistru este prezentată ca misiune pacificatoare ce continuă a fi necesară.

Ca urmare a demersului deputatului în Parlamentul Republicii Moldova, Gheorghe Brega, parvenit în adresa Consiliului Coordonator al Audiovizualului la data de 23.03.2015, Consiliul Coordonator al Audiovizualului a efectuat monitorizarea subiectului cu titlul **”КРЫМ. ПУТЬ НА РОДИНУ”**, în conformitate cu art. 37 alin. (3) lit. c) din Codul audiovizualului.

În opinia petiționarului, conținutul reportajului ”КРЫМ. ПУТЬ НА РОДИНУ”, difuzat la data de 19 martie 2015 (ora de difuzare: 22:25:04, durata: 6 min. 11 sec.) de postul de televiziune ”Rossia 24”, în cadrul ediției de știri „Вести”, are un caracter manipulator, prin care au fost încălcate prevederile legislației din domeniul audiovizualului. În acest context, deputatul Gh. Brega solicită CCA investigarea acestui caz și prezentarea informației despre măsurile întreprinse.

”КРЫМ. ПУТЬ НА РОДИНУ” este un subiect despre interzicerea accesului echipei TV din Rusia pe teritoriul Republicii Moldova. Referitor la acest caz, prezentatorul vine cu ideea că Moldovei nu-i dau pace ”laurii” Ucrainei, care este principalul producător al știrilor antirussești. De asemenea, acesta menționează că, pe lîngă decizia părții moldovenești de a interzice accesul jurnaliștilor ruși pe teritoriul Republicii Moldova, a urmat și interzicerea difuzării filmului „Крым. Путь на Родину” („Crimeea. Drumul spre Patrie”). On acest sens, jurnalistul conchide următoarele: *”Молдове похоже не дают покоя лавры Украины, как главного производителя антироссийских новостей. Накануне из Кишинёва выдворили корреспондента ГТРК. Одно это уже серьёзный шаг к внедрению украинских принципов общения с прессой, но мало им. Фильм Андрея Кондрашова «Крым. Путь на родину» запрещён, что ещё?... Скоро будут карать за ношение ”Георгиевских лент”, и это не предположения, закон такой готовится. В общем, в молдавском правительстве*

Украина отыскала-таки братьев по разуму, настоящих соратников по борьбе за светлое Европейское будущее. Того, которого не жаждет население. 60% жителей Молдовы, согласно опросам, сближения с ЕС не хотят. Но разве важно это, когда четыре сотни миллионов евро Брюссель уже пообещал. За такой куш кого угодно вышлют и что угодно запретят”.

În continuare, reporterul vine cu afirmații precum că interzicerea accesului echipei TV din Rusia pe teritoriul Republicii Moldova s-a produs din lipsa actelor care ar confirma scopul vizitei, însă, de fapt, din spusele acesteia, motivul ar fi reportajul despre Transnistria, difuzat anterior și care nu a fost pe placul autorităților din Moldova. În acest scop, sînt puse pe post declarațiile audio oferite aparent de un colaborator al poliției de frontieră de la Aeroportul din Chișinău, fără a indica numele sau funcția acestuia, care afirmă că interzicerea echipei de filmare ar fi din cauza unui reportaj și necoordonarea cu partea moldovenească.

Jurnalista mai anunță că autoritățile moldovenești întocmesc liste cu persoane nedorite pe teritoriul Republicii Moldova, printre care se regăsesc Andrei Kondrașov și Dmitri Kiseliiov.

Dmitri Kiseliiov, directorul general al agenției de știri ”Россия сегодня”, califică acțiunile autorităților moldovenești drept ”o formă de autism de stat și o încercare de a se îngredi de lumea exterioară”, recomandînd cu ironie că acestea din urmă ar trebui să facă un tratament medical. La rîndul său, Andrei Kondrașov, autorul filmului „Крым. Путь на Родину”, face următoarele afirmații: *”На мой взгляд, это очень несерьёзная акция. Дело не в Кишинёве и дело не в Кондрашове, а дело в том, что так хочется быть поближе ко всем взрослым странам, что они начинают, ну, с поправия европейских ценностей, запрещают канал «Россия 24», не пускают наши съёмочные группы к себе на территорию. Наконец, они уже перешли на персональные санкции в отношении конкретных журналистов. Понимают ли они, что это и есть то, за что не пускают в Европу? По крайней мере, в старую Европу и раньше бы не пустили. Наверное, понимают... но это ровно то, что понравится Вашингтону”.*

Fortificarea poziției antiruse în Republica Moldova, în opinia jurnalistei, nu este una întîmplătoare. Astfel, aceasta vorbește despre divizarea Republicii Moldova în două tabere: pro-Europa și pro-Rusia, ultima fiind în creștere, în special după alegerile parlamentare din 30 noiembrie 2014. Drept exemplu este adus Partidul Socialiștilor din Republica Moldova. În acest sens, sînt puse pe post declarațiile făcute prin telefon de către Igor Dodon, președintele PSRM, care susține: *”Несмотря на все попытки запретить Российский канал, запретить приезд депутатов, на другие акции, которые происходят в последнее время, несмотря на все эти попытки, Россия считается большинством граждан Республики Молдова дружественным государством, и готовы проголосовать, ну, более пятидесяти пяти процентов жителей Республики Молдова, за вступление в Евразийский союз”.*

Totodată, jurnalista este de părere că cea mai prorusă regiune din Republica Moldova este Găgăuzia, unde în timpul apropiat se vor desfășura alegerile electorale pentru funcția de bașcan, iar principalul pretendent la funcția dată este Irina Vlah, susținută de PSRM, în scopul apropierii cu Rusia.

Drept urmare, sînt difuzate declarațiile Irinei Vlah, candidat independent la funcția de bașcan al Găgăuziei: *”Мы знаем о том, что уже в парламенте появилась законодательная инициатива. чтобы запретить вещание русских каналов здесь, в*

Республике Молдова, то есть мы можем назвать это определённо геноцидом и я считаю, что власти Молдовы должны остановиться и предоставить всем на основе конституции возможность излагать свои мысли и доносить это до людей и внутри Республики и за её пределами”.

Luînd în considerație cele expuse, se atestă că subiectul cu titlul ”КРЫМ. ПУТЬ НА РОДИНУ” are un caracter tendențios propagandistic, care are menirea de a manipula opinia publică prin prezentarea unilaterală a situației, instigînd la confruntare cetățenii care împărtășesc opinii diferite.

Ca urmare a examinării Raportului cu privire la respectarea principiului echilibrului social-politic, echidistanței și obiectivității în cadrul emisiunilor informative ”Время”, ”Сегодня”, ”Вести”, ”Новости 24” și ”Вести”, precum și a altor programe și emisiuni de format informativ-analitic, transmise/retransmise din Federația Rusă de către posturile de televiziune ”Prime”, ”TV 7”, ”RTR Moldova”, ”Ren Moldova” și ”Rossia 24”, în baza prevederilor Codului audiovizualului nr. 260-XVI din 27.07.2006, a Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, a Convenției europene privind televiziunea transfrontalieră, a Legii nr. 64 din 23.04.2010 cu privire la libertatea de exprimare, a Constituției Republicii Moldova, Consiliul Coordonator al Audiovizualului a aplicat amenzi posturilor TV pentru derogări repetate, iar retransmisia postului de televiziune ”Rossia 24” a fost sistată pe teritoriul Republicii Moldova.

De menționat faptul că ofertele operatorilor de cablu din Republica Moldova conțin circa 25-30 de posturi (în localitățile mici) și oferte de circa 100-130 de posturi (în cazul distribuitorilor de servicii mai mari). Totodată, ar trebui luat în calcul și faptul că acest număr crește constant și s-ar putea dubla, sau chiar tripla, datorită progresului vertiginos al tehnologiilor comunicațiilor electronice și informaționale. Astfel, cota penetrării posturilor rusești în spațiul informațional din Republica Moldova este de 75-80%. Este de menționat și faptul că postul de televiziune ”RTR Moldova” difuzează/retransmite buletinele de știri de la postul ”Rossia 24”. Astfel, constatăm, cu regret, că informația nocivă diseminată de ”Rossia 24” nu lipsește din spațiul audiovizual al Republicii Moldova, prezența acesteia fiind doar limitată cantitativ.

ИЗУЧЕНИЕ ПОВЕДЕНИЯ ЛЮДЕЙ В БРИТАНСКОЙ ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ШКОЛЕ И ПРОБЛЕМЫ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ СТАТИСТИКИ В СПОРТЕ

Андрущишин Иосиф, Орехов Леонид,

Казахская академия спорта и туризма, г. Алматы, Казахстан

Караваяева Елена,

Университет Нархоз, г. Алматы, Казахстан

Abstract. Description of scientific approaches is presented at studying of mental processes at people; reliability concepts distinction and validity scientific result or the rating of definition of the role of independent and dependent variables; application of concepts of importance in quantitative and qualitative specifications of mental researches; description of formation of various microstatistics for research of psychological problems.

Keywords: approach, reliability, validity, independent and dependent variables, importance, sample, representativeness.